

8. Загайнова С.К. Судебний прецедент: проблеми правоприменення. Москва : Издательство НОРМА, 2002. 176 с.
9. Марченко А.А. Поняття судового прецеденту та його місце у правовій системі України. *Митна справа*. № 5. Ч. 2. Кн. 1. 2013. С. 26–32.
10. Скакун О. Ф. Судова правотворчість у країнах континентальної Європи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2001. Вип. 1. С. 124–136.
11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від від 7 липня 2010 року № 2453-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
12. Любчин О. А. Правовий прецедент – джерело права в Україні: так чи ні? *Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 3 (91). С. 41–54.

*Лішунова Аліна Романівна,
курсант навчально-наукового
інституту № 3 Національної
академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Мозоль Вікторія Василівна,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем превентивної діяльності
та запобігання корупції навчально-наукового
інституту № 3 Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук*

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА І ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ЩОДО ЖІНКИ: МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ НОРМОТВОРЧОСТІ

В усьому світі жінки розглядаються як новий, важливий, творчий ресурс гуманістичних і гуманітарних перетворень, належного управління. Рівень розвиненості і добробуту країн перебуває у прямій залежності від того, наскільки жінка рівноправна з чоловіком. Найбільш розвинені країни довели, що залучення жіночого ресурсу стає поштовхом у економічному та соціальному розвитку, підвищує якість життя людей. Більше того, це допомагає вирішити інші соціальні проблеми.

Входження України як демократичної і рівноправної партнерки у світове співтовариство, нові форми економічного, політичного, культурного життя потребують і нових відносин між чоловіками та жінками як базових. Питання рівноправності вже досить давно перестало розглядатися світовим співтовариством як соціальне питання. Це – питання політичне та питання захисту прав людини, яке вимагає політичних рішень та значно розширеної сфери застосування не лише в інтересах жінок, але і в інтересах чоловіків та суспільства в цілому [1].

Конвенцію про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (далі – CEDAW) називають міжнародним біллем про права жінок. Ним визначено поняття дискримінації щодо жінок і план дій на національному рівні з викорінення такої дискримінації.

CEDAW прийнята 18 грудня 1979 р., набрала чинності 3 вересня 1981 р. Ця Конвенція займає особливе місце – це єдиний міжнародний документ, спеціально присвячений правам жінок.

Характеристика CEDAW як міжнародного договору в сфері прав людини:

1) CEDAW є єдиним міжнародним договором у сфері прав людини, який встановлює універсальні стандарти захисту саме прав жінок й ставить за мету досягнення рівності за ознакою статі;

2) CEDAW закріплює юридично обов'язкові для держав учасниць положення. Держави зобов'язані імплементувати їх на національному рівні;

3) CEDAW дає широке визначення дискримінації як «будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, яке спрямоване на послаблення або зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їх сімейного положення, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основоположних свобод в політичній, економічній, соціальній, культурній, громадянській або будь-якій іншій сфері» (стаття 1). Це визначення охоплює собою як пряму, так і непряму дискримінацію;

4) Головною метою Конвенції є досягнення дійсної рівності. Формальної рівності (рівності *de jure*), рівності тільки на рівні законів, політичних і програмних документів може бути недостатньо для досягнення фактичної рівності. Більше того, формальна рівність може мати дискримінаційний ефект на практиці, оскільки може не враховувати біологічну різницю або різний вплив на жінок і чоловіків з боку усталених соціальних норм. Тому Конвенція зобов'язує держави докладати системних зусиль й приймати всі необхідні заходи для досягнення дійсної рівності;

5) Конвенція є комплексним інструментом. Вона спрямована на подолання дискримінації і забезпечення прав жінок у багатьох сферах життя;

6) Конвенція протистоїть патріархальній культурі. Вона зобов'язує держави докладати зусиль з метою модифікації та/або ліквідації патріархальних гендерних ролей і стереотипів, культурних практик і соціальних норм;

7) Конвенція охоплює собою як публічний, так і приватний простір. Вона не тільки зобов'язує держави попереджати й протистояти дискримінації у публічній сфері, але й вимагає, що недержавні (приватні) суб'єкти – члени родини, бізнес тощо – докладали таких зусиль;

8) CEDAW має моніторинговий механізм. Комітет ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок (Комітет CEDAW) здійснює моніторинг виконання державами положень Конвенції шляхом розгляду періодичних доповідей держав, розгляду індивідуальних скарг та інших інструментів [2, с. 33 – 34].

Особливу увагу необхідно звернути на загальні рекомендації, які надає Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок [2, с. 31].

Тлумачення положень Конвенції, яке міститься в загальних рекомендаціях (коментарях) Комітету, носить рекомендаційний характер. Але воно має

враховуватись завдяки професійному авторитету визнаних міжнародних експертів, які входять до складу відповідних структур, повазі до їх позиції.

Конвенція є комплексним інструментом. Вона спрямована на подолання дискримінації і забезпечення прав жінок у багатьох сферах життя. Йдеться про:

– громадянські права – право на життя, фізичну недоторканість, приватність, громадянство, свободу пересування, вільне самовираження, свободу слова і релігії тощо;

– політичні права – право голосувати і бути обраною, право брати участь у публічному житті, у тому числі мирних мітингах, право на об'єднання, на рівність перед законом, на справедливий суд та інші;

– культурні права – право на участь у культурному житті, право на артистичну свободу, на наукові здобутки, інтелектуальну власність тощо;

– соціальні права – право на освіту, адекватні умови життя, соціальний захист, охорону здоров'я та інші;

– економічні права – право на зайнятість, справедливу винагороду за працю, безпечні умови праці та ін.

Конвенція протистоїть патріархальній культурі. Вона зобов'язує держави докладати зусиль з метою модифікації та/або ліквідації патріархальних гендерних ролей і стереотипів, культурних практик і соціальних норм [2, с. 32].

Конвенція охоплює собою як публічний, так і приватний простір. Вона не тільки зобов'язує держави попереджати й протистояти дискримінації у публічній сфері, але й вимагає, що недержавні (приватні) суб'єкти – члени родини, бізнес тощо – докладали таких зусиль [2, с. 32].

Вперше в Конвенції була сформульована необхідність та легітимність застосування державами тимчасових спеціальних заходів, які спрямовані на прискорення досягнення рівності і ліквідації дискримінації за ознакою статі. Конвенція запровадила міжнародний механізм утвердження гендерної рівності і заснувала Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок, який здійснює контроль за реалізацією державами положень Конвенції [2, с. 33].

Конвенція базується на принципах рівності і недискримінації й покладає на держави-учасниці зобов'язання, спрямовані на досягнення дійсної рівності:

– ліквідувати всі форми дискримінації щодо жінок;

– покращити фактичне становище жінок;

– подолати культурні й структурні бар'єри на шляху до утвердження рівності, включаючи гендерні стереотипи й традиційні ролі [2, с. 33].

Конвенція є живим інструментом. Незважаючи на те, що її було прийнято майже 40 років тому, вона враховує усі нові тенденції у сфері прав людини, теоретичні й практичні підходи до забезпечення прав жінок і гендерної рівності. Текст Конвенції при цьому не змінюється, але її положення знаходять розвиток у Загальних рекомендаціях Комітету CEDAW, його Заключних зауваженнях за результатами розгляду державних доповідей, рішеннях за індивідуальними скаргами [2, с. 34].

Щодо Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, то текстом цього міжнародного договору передбачено обов'язок держав подавати Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй для розгляду

Комітетом доповідь про законодавчі, судові, адміністративні або інші заходи, вжиті ними для виконання положень цієї Конвенції, та про прогрес, досягнутий у цьому напрямі, щочотири роки (ст. 18) [2, с. 40].

Державна політика сьогодні дедалі більше орієнтується на створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, при цьому вона проводиться з урахуванням міжнародних документів, підписаних Україною. Це, зокрема, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок та інші. Підтвердженням цього є визначення Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики з питань рівності прав та можливостей жінок і чоловіків [3].

Запровадження ефективної політики рівноправності передбачає наявність правової бази забезпечення фактичної рівноправності жінок і чоловіків, механізму захисту від дискримінаційного ставлення до себе як жінками, так і чоловіками. Створення національного механізму забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків, як сукупності засобів реалізації ними своїх прав і можливостей, має відбуватися насамперед через формування гендерного законодавства.

Список використаних джерел

1. Впровадження гендерних підходів в діяльність державних органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій : навч. посіб. / За ред. Л. М. Артеменко, І. В. Дорожкіної. Чернігів, 2008. 54 с.

2. Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок: Документ № 995_207. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

3. Ромаданова С. С. Правове забезпечення реалізації політики гендерної рівності у системі органів виконавчої влади URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4731

